

LIBRIS

We know
books

@ Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariacikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Șomlea, Florin-Vasile

Dreapta politică românească / Florin-Vasile Șomlea.
- Cluj-Napoca : Ecumenica Press, 2006-
vol.

ISBN 978-606-49-1644-0

Vol. 2 : "Populării din România" / pref. de Flore Pop. - București:
Eikon, 2026. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-49-1635-8
I. Pop, Flore (pref.)
329

Imaginea de copertă: Luigi Sturzo și Parlamentul European

Editor: Valentin Ajder

Florin-Vasile Șomlea

„POPULARII” DIN ROMÂNIA

„Dreapta politică românească”

Volumul 2

E I K O N

București, 2026

Cuprins

Prefață	7
Preface	9
Introducere	11
Introduction	13
Acronime	15

PARTEA I

Incursiune în trecutul democrației creștine	17
Democrația creștină ca teorie politică	18
Tomismul	24
Neotomismul	30
Personalismul	41
„Popularismul”	43
Social-creștinismul și creștin-democrația.	
Magisteriul Bisericii Catolice	47
Democrația creștină în România	53
Creștinismul răsăritean și implicarea lui politică	54
Contribuții ortodoxe la democrația creștină	64

PARTEA A II-A

Democrația creștină partizană românească	69
Segmentul creștin-democrat	69
Partidul Național Țărănesc Creștin-Democrat	71
PNTCD în „Perioada Coposu”. Anii 1990-1992	87
PNTCD și Corneliu Coposu, lideri necontestati	
ai CDR. Anii 1992-1995	95
„Perioada Ion Diaconescu”- 1995-2000	102
Declinul național-țărăniștilor: anul 2000.	
Eșecul electoral din 2004	112
Alte abordări partizane creștin-democrate	131
Partidul Național Democrat-Creștin	132

Alianța Națională Creștin Democrată.....	133
Partidul Popular din România.....	136
Partidul Popular Creștin.....	137
Partidul Acțiunea Populară.....	139
Partidul Noua generație-Creștin Democrat.....	142
Segmentul regionalist.....	145
Uniunea Democrată Maghiară din România, asociație cultural-etică și partid politic.....	146
Segmentul „popular”.....	159
Partidul Democrat Liberal.....	160
Partidul Democrat, de la Petre Roman la Traian Băsescu.....	160
Convenția Națională a PD din iunie 2005. Trecerea la „populism”.....	166
Partidul Liberal-Democrat.....	184
Decembrie 2007: fuziunea PD – PLD.....	187
Convenția Națională a PDL din 14-15 mai 2011.....	189

PARTEA A III-A

Participarea „popularilor” la guvernare (I)	195
PNȚCD la guvernare (1996-2000).....	195
PD și (semi)guvernarea 2004-2007.....	217
Criza instituțională din România. Prima suspendare a Președintelui Traian Băsescu.....	221
UDMR și guvernările 1996-2000 și 2004-2008.....	229

PARTEA A IV-A

Popularii din România și Partidul Popular European	235
PPE și popularii europeni. Imposibilitatea „polului popular” românesc.....	235
Alegerile pentru Parlamentul European din noiembrie 2007. Referendumul pentru votul majoritar uninominal.....	243
Alegerile pentru Parlamentul European din iunie 2009.....	251

PARTEA A V-A

Perioada 2008-2012	253
Anul electoral 2008.....	253
Alegerile prezidențiale din noiembrie 2009.	

Referendumul consultativ pentru reducerea numărului de parlamentari la 300 și Parlament monocameral.....	261
---	-----

PARTEA A VI-A

Participarea „popularilor” la guvernare (II)	265
Guvernarea PDL (2008-2012).....	265
PDL și „Marea Coaliție” cu PSD.....	268
Coaliția PDL-UDMR-UNPR. Guvernele Boc II și Mihai Răzvan Ungureanu.....	275
UDMR și guvernarea 2009-2012.....	285

PARTEA A VII-A

„Popularii” din România între 2012-2014 și Congresele PPE de la București și Dublin	289
Alegerile locale și parlamentare din 2012.....	289
Criza instituțională din România. A doua suspendare a Președintelui Traian Băsescu.....	294
PDL la finalul „Perioadei Traian Băsescu”.....	299
Partidul Național Țărănesc Creștin-Democrat, la zi.....	305
UDMR și Partidul Civic Maghiar. Etnoclită economică maghiară din România.....	310
Partidul Popular Maghiar din Transilvania.....	318
Alianța Creștin-Liberală, anticamera fuziunii PDL-PNL sub stindardul „populismului”.....	324
Congresele PPE de la București și Dublin.....	326
Concluzii.....	331
Anexe.....	345
Bibliografia.....	417

NATO	North-Atlantic Treaty Organisation
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
PAC	Partidul Alianței Civice
PAR	Partidul Alternativa României
PC	Partidul Conservator
PCM	Partidul Civic Maghiar
PDAR	Partidul Democrat Agrar din România
PD	Partidul Democrat
PDSR	Partidul Democrației Sociale din România/Polul Democrației Sociale din România
PSE	Partidul Socialiștilor Europeni
PFD	Partidul Forța Democrată
PIB	Produsul Intern Brut
PNG-CD	Partidul Noua Generație Creștin-Democrat
PNL	Partidul Național Liberal
PNȚ	Partidul Național-Țărănesc
PNȚCD	Partidul Național-Țărănesc Creștin-Democrat
PPMT	Partidul Popular Maghiar din Transilvania
PRM	Partidul România Mare
PSD	Partidul Social-Democrat
PSDR	Partidul Social-Democrat Român
PUNR	Partidul Unității Naționale din România
PUR	Partidul Umanist Român
UDMR	Uniunea Democrată Maghiară din România
UMP	Uniunea pentru o Mișcare Populară/Uniunea pentru o Majoritate Prezidențială
URR	Uniunea pentru Reconstrucția României
USD	Uniunea Social-Democrată
UN PSD+PUR	Uniunea Națională PSD+PUR
TMB	Tribunalul Municipiului București

PARTEA I

Incursiune în trecutul democrației creștine

Interferența *creștinismului* cu *politicul* vine în prelungirea unei tradiții ce are în spate veacuri de experiență în acest sens. După unele opinii, creștinismul a fost *per se* un „alt mod” de a face politică o lungă perioadă de timp, Evul Mediu reprezentând apogeul. De altfel, deși „anunțată” cu vreo două secole înainte, separarea religiei de politic a devenit „regula” abia după consumarea *Revoluției de la 1789*.

Ținând cont de cele de mai sus, se poate afirma că, în pofida faptului că apariția *democrației creștine* pe continent, produsă în perimetrul dominat de *catolicism* la scurt timp după aceea, a reprezentat o reacție a Bisericii la ascensiunea ideilor *luministe*, *socialiste* și a *anticlericalismului* (a căror țintă, asumată public, era *laicizarea societății*), fenomenul s-a înscris și într-o logică a lucrurilor, oarecum firească, ținând de continuitatea prezenței acesteia în viața Cetății.

Modernizarea, cu toate consecințele ei imediate (*urbanizarea*, *proletarizarea*, *destrămarea comunităților locale naturale* etc.), a obligat Biserica să caute răspunsuri potrivite la provocările lumii perioadei, *revoluției industriale*, accentul eforturilor acesteia căzând pe abordările care țineau, mai cu seamă, de domeniul *social*.

Pe parcurs, avea să se realizeze o „împletire” a dimensiunii *spirituale* cu *politicul*, fapt tradus printr-un început de „deschidere” a catolicilor spre valorile *democrației moderne* (*reprezentative*), acțiune continuată

până în zilele noastre și sancționată ca atare prin actele oficiale ale Sfântului Scaun.

Democrația, la rândul ei, a influențat Biserica: discursul public al acesteia a fost remodelat, devenind accesibil omului prins în vârtejul transformărilor epocii.

Democrația creștină ca teorie politică

Înainte de a intra în miezul discuției despre fundamentele *doctrinare* ale *democrației creștine*, este necesară întoarcerea la perioada *medievală*, acolo unde se găsesc germenii filosofiei sale politice.

- *Scolastica*. Așa după cum subliniază și *Ovidiu Drâmbă*¹, direcția filosofică dominantă în Evul Mediu, filosofia prin excelență a acestuia, a fost *Scolastica*.

Termen cu sensuri multiple,² „scolastica” (cuvânt derivat din latinescul „schola”- *școală*) desemnează în *filosofie* și în *teologie* acea tendință existentă în *Evul Mediu* de a explica fenomenele supranaturale ale revelației creștine cu ajutorul rațiunii, mai cu seamă al gândirii lui *Aristotel*.

Curentul *scolastic*, care a reprezentat elementul dominant în instituțiile obișnuite de învățământ religios și în universitățile din Europa secolelor XI – XV, a avut ca scop principal alcătuirea unui sistem *logic*

¹ Ovidiu Drâmbă, *Istoria culturii și civilizației* (vol. 7), Editura Saeculum I.O. și Editura Vestala, București, 1998.

² Având în vedere multitudinea de sensuri ale termenului „scolastic”, a încerca o definiție exactă a curentului reprezintă o operațiune delicată sau, după cum spune Drâmbă, definiția prin examinarea etimologiei sale apare „insuficientă și neconcludentă”! Totuși, majoritatea opiniilor sunt de acord că acest termen, într-o apreciere evidentă sumară, se referă la școlile medievale de gândire care se ocupau cu definirea și sistematizarea concepției creștine asupra realității.

capabil să reunească *filosofia greco-romană* și *învățătura creștină*.³

Dacă la început erau denumiți „scolastici” învățații din școlile monahale medievale, ulterior termenul și-a restrâns aria de cuprindere, limitându-se la a-i denumi ca atare pe profesorii de filosofie și de teologie din universitățile vremii.⁴

Interesul principal al scolasticilor nu a constat în descoperirea și cercetarea unor fenomene noi, ci, mai degrabă, în a da anumite explicații cunoștințelor dobândite în antichitate, în lumina dogmelor creștine. Aceasta reprezintă probabil diferența cea mai importantă dintre gândirea *Scolasticii* și gândirea perioadei *renascentiste* care va urma!

³ „În primul rând, scolastica este o filosofie concepută ca dependentă de teologie; ca atare, subordonată autorității Bisericii și orientată de teologia catolică (o poziție în care se găseau – în raport cu teologiile respective – și filosofile «scolastice» arabă, iudaică, bizantină, sau – mai târziu – cea protestantă). Această situație, însă, nu plasa filosofia scolastică într-o funcție pur apologetică sau hermeneutică a religiei, și nu îi altera, fundamental, caracterul propriu de «filosofie» – deși multe probleme dezbătute de scolastică își aveau originea, punctul de pornire pe terenul discuțiilor teologice; «ceea ce explică faptul că, în unele și aceleași cărți, teoriile filosofice se întâlnesc alături de doctrinele teologice» – observă M. De Wulf.” – Drâmbă 1998: 47-48.

⁴ „În Evul Mediu timpuriu, scholasticus era magistrul ce conducea o școală în care se predau cele șapte arte liberale; sau un om cultivat care își însușise aceste discipline; sau – prin extensiune – orice erudit, ori profesor (ceea ce nu însemna deloc că orice scholasticus, în această ultimă accepție a termenului, ar fi fost neapărat și un filosof «scolastic»). În epoca Renașterii, termenul capătă un sens peiorativ, devenind sinonim cu «sofist» (și indicând un teolog sau un filosof din Evul Mediu «incult»). Pe de altă parte, în Evul Mediu timpuriu erau numiți «scolastici» și astronomii, și cei care predau muzica, nu numai teologii sau filosofi.” – Idem: 46-47.

Într-o prezentare, desigur, succintă, *raționamentul* învățaților scolastici se axează pe prezentarea faptului că, întrucât Dumnezeu este „izvorul adevărului” și al oricărei forme de cunoaștere, El nu Se poate exprima în moduri diferite și contradictorii; pe cale de consecință, orice contradicție între *rațiune* și *revelația divină* este rezultatul fie al folosirii false a rațiunii, fie al interpretării greșite a învățaturii creștine. În cazul imposibilității găsirii unei trăsături comune celor două, scolastici vor da întotdeauna prioritate credinței.

Poziția lor este contrară teoriei „dublului adevăr”, afirmată în aceeași perioadă istorică de filosoful arab *Averroes* (1126 -1198) din Spania maură. Acesta considera că adevărul poate fi descoperit fie pe calea filosofiei, fie prin mijlocirea teologiei (islamice), cu sublinierea faptului că, prin filosofie, se atinge un nivel superior de cunoaștere și că, în caz extrem, se poate ajunge chiar la contrazicerea învățaturii teologice.

Așa după cum am menționat deja, mobilul *Scolasticii* l-a reprezentat redescoperirea și revigorarea filosofiei anticilor, *Aristotel* și *Platon* bucurându-se de o atenție specială. Din aceasta au rezultat două abordări intelectuale majore: *realismul scolastic* și *nominalismul scolastic* (primul bazându-se pe filosofia platoniciană, iar cel de-al doilea pe gândirea aristotelică).

În afara celor două, a existat și o abordare, considerată intermediară, reprezentată de *conceptualism* (căreia îi aparțin teologi precum *Pierre Abélard* și *Toma din Aquino*).

Revenind la cele două curente antagonice, trebuie subliniat faptul că *realismul* acestei perioade s-a definit ca o atitudine situată la antipodul înțelesului actual al termenului, adepții săi susținând că *ideile universale* au existat înaintea lucrurilor *individuale*.

Contrar *realismului*, partizanii *nominalismului scolastic* afirmă că *ideile generale* („universalile”) sunt

doar „simple nume” (*flattus vocis*), „real” fiind doar *individul*.

Așa după cum relevă și *Ernest Stere*⁵, sub învelișul disputei dintre „realiști” și „nominaliști” (cunoscută și sub numele de „cearta universalilor”) s-au confruntat, în esență, două puncte de vedere diametral opuse referitoare la *autoritatea Bisericii* și *valoarea individului uman*.

Conform aceluiași *Stere*, spre deosebire de *realiști*, înclinați spre atitudini intransigente și clasificări rigide, reprezentanții *nominalismului* – sceptici în ceea ce privește valoarea entităților generale – au manifestat interes pentru formele particulare, concrete, ale *experienței*.

Având o orientare bazată pe o viziune „empiristă” asupra lucrurilor, *nominaliștii* au apărut în epocă drept o mișcare cu conotații „subversive”, în contextul în care ei favorizau, deși dintr-o perspectivă limitată, o viziune *umanistă*, apreciind că nu Biserica, ci *credincioșii* sunt cei învestiți cu atribuțiile unei „realități autentice”.

Într-o altă ordine de idei, *Scolastica* a reprezentat și o *metodă* bazată pe *studiul* și *comentariul* textelor religioase și profane fundamentale și autorizate comportând trei tipuri de exercițiu: *lectura* (*lectio*), *întrebarea* (*quaestio*) și *dezbaterea* (*disputatio*).

Discuțiile pe teme teologice se bazau pe *Biblie* și pe *Sententiarum Libri Quator* a lui *Pietro Lombardo*, scriere care reunește cugetările și concepțiile Părinților Bisericii. Odată cu trecerea timpului, în practică, s-au dezvoltat și lecturile critice, precum și capacitatea unei gândiri situate dincolo de constrângerile dogmatice.

Atingând apogeul în secolul al XIII-lea, *Scolastica* a început să decadă, ca sistem predominant, către sfârșitul

⁵ Ernest Stere, *Din istoria doctrinelor morale*, Editura Polirom, Iași, 1998.

secolului al XIV-lea, însă elementele sale esențiale de conținut au continuat să se afirme cu intermitență până în perioada modernă. Forma sub care s-a concretizat aceasta a fost *neotomismul*, mai ales după ce papa Leon al XIII-lea a declarat *tomismul*, în 1879, drept „filosofia oficială” a Bisericii Universale.

După cum relevă Ernest Stere, opiniile referitoare la Evul Mediu au oscilat până în zilele noastre între *detractare* și *admirație*. În rândurile *admiratorilor pasionali* ai antichității clasice s-a apreciat, dintotdeauna, că epoca medievală a reprezentat o perioadă caracterizată prin *obscurantism* și *sterilitate intelectuală*, în timp ce în cele ale *apărătorilor Bisericii Catolice* Evul Mediu a fost văzut ca întruchipând „perfecțiunea”, sub toate aspectele ei.

Trecerea de la epoca *Părinților Bisericii* la cea a *Doctorilor Bisericii* a fost considerată de cea de-a doua categorie ca reprezentând „dovada unei evoluții ascendente de la perioada inițială a conflictului dintre creștinism și păgânism, la afirmarea biruitoare a celui dintâi, afirmare marcată prin instaurarea unei noi civilizații”⁶.

Cei mai renumiți învățați *scolastici* ai secolelor al XI-lea și al XII-lea au fost *Anselm de Canterbury* (1033-1109), teologul și logicianul *Pierre Abélard* (1079-1142) și clericul *Roscelin de Compiègne* (1050-1121), întemeietorul *școlii nominaliste*.

Din „perioada de aur” a *Scolasticii* (secolul al XIII-lea) sunt de menționat *dominicani* Toma din Aquino și *Albertus Magnus* (1206-1280), precum și călugărul *Roger Bacon* (1214-1294), prelatul italian *Bonaventura* (pe numele său, *Giovanni Fidanza*) (1218-1274) și scoțianul *franciscan John Duns Scott* (1266-1308). Un reprezentant important al *nominalismului* a fost *William*

⁶ Idem: 132.

Ockham (cca.1285-1349), un logician care a analizat critic întreaga filosofie scolastică.

- *Scolastica politică*. Sub aspect *temporal*, *Scolastica politică* se situează în secolul al XVI-lea. Reprezentanții ei principali, care au continuat pe linia începută de *Toma din Aquino*, îi găsim în Spania, aceștia fiind *Francisco Suarez* și *Roberto Francesco Romolo Bellarmino*.

Caracteristica ei constă în realizarea îmbinării exigențelor rigorii *Scolasticii medievale* cu spiritul deschis al *umanismului*.

Primul dintre ei, *iezuitul Francisco Suarez* (1548-1617, având studii de drept canonic la Universitatea din Salamanca), respinge principiul monarhiei de drept divin. În concepția lui, expusă în lucrările *De legibus* („Despre legi”) (1612), *Defensio fidei catholicae* („Apărarea credinței catolice”) (1613) și *De bello et Juris* („Despre război și Drept”) (1613), cel care deține puterea politică este poporul, regele exercitându-și autoritatea doar ca urmare a încheierii unui „pact social” cu poporul.

Suarez este împotriva sclaviei epocii sale (manifestată în imperiul colonial spaniol), el afirmând natura inalienabilă a dreptului la viață și la libertate. Oamenii liberi, apreciază el, acceptă conducerea prin opțiunea lor, care are la bază amintitul „pact social”. Ideea „contractului social” a lui *Francisco Suarez* îi va inspira ulterior pe *Hugo Grotius* și *Jean-Jacques Rousseau*.

Roberto Francesco Romolo Bellarmino (1542-1621), teolog *iezuist*, pune la rândul lui în discuție natura raporturilor dintre popor și Principet, dintre Papă și principii creștini. Asemenea opiniei lui *Francisco Suarez*, el consideră că puterea aparține poporului, acesta delegând-o unui reprezentant al său, urmând schema „pactului social”.

În plus, *Bellarmino* insistă asupra faptului că Papa, în calitatea sa de reprezentant al *puterii spirituale*, nu

trebuie să intervină în problemele Cetății, acțiunea sa neavând niciun sens în condițiile existenței libertății de opțiune a poporului.

Ceea ce îi rezervă el *pūterii spirituale* rămâne doar răspunderea „exigențelor eticii”, aspect presupunând acțiunea *în interesul poporului* prin intermediul principilor.

Tomismul

Fundamentele doctrine ale *democrației creștine* se regăsesc în scrierile lui *Toma din Aquino* (1224-1274)⁷, în *comentariul asupra Politicii* lui Aristotel intitulat *De*

⁷ Toma din Aquino a fost teolog catolic și filosof politic. S-a născut în 1224 la Roccasecca, lângă Neapole, într-o familie bogată, de nobili, de ascendență germanică. În 1244, la vârsta de 19 ani, a intrat - împotriva voinței familiei sale - în nou creatul Ordin al dominicanilor, iar după călugărare a fost trimis să studieze la Paris, sub îndrumarea lui Albertus Magnus, pe care ulterior l-a însoțit la Köln. După șederea la Köln, s-a întors la Paris. Între 1254 și 1259, a predat în orașul de pe Sena, unde a devenit profesor plin în anul 1256. A petrecut următorii zece ani în Italia, ocupând diferite funcții în cadrul Ordinului dominican, în serviciul papilor și la școlile din Orvieto, Agnani și Viterbo. Între 1269 și 1272, a predat pentru a doua oară la Paris. La școala curții pontificale l-a cunoscut pe Wilhelm de Moerbeke, căruia îi va cere să traducă din elină operele lui Aristotel. A murit prematur, la 49 de ani, la Fossanova, la 7 martie 1274. La trei ani după moartea sa, un număr de propoziții ce expuneau vederile sale au fost condamnate de autoritățile ecleziastice din Paris și Oxford. Procesul canonizării lui Toma a fost început de Papa Ioan al XXII-lea, în 1316, el fiind declarat sfânt la 21 iulie 1323. În anul 1879, Papa Leon al XIII-lea a emis o enciclică în care scrierile lui erau recomandate cărturarilor catolici. - Miller David (coord.), *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, Editura Humanitas, București, 2000: 752, 756; Drămbă 1998: 74; www.humanitas.ro, ro.wikipedia.org/wiki/Toma_de_Aquino

regimine principium („Asupra domniei suveranilor”) și în *Summa theologiae* (II, partea întâi, întrebările 90-97).⁸

Supranumit de posteritate, pentru caracterul său și elevația ideilor enunțate, „Doctor Angelicus” sau „Doctor Seraphicus”, *Toma din Aquino* redefiniște natura omului în conformitate cu viziunea aristotelică, insistând asupra înclinației naturale a acestuia de a trăi în societate.

Tomismul, filosofia *Doctorului Angelic*, se prezintă ca un amestec de *aristotelism* și *creștinism* ce îi conferă puterii politice o *origine dublă*, aspect care se traduce prin aceea că, deși Dumnezeu apare ca unic fundament al acesteia, datorită faptului că formele sale sunt organizate de popor, ea aparține umanului.

Cu toate că *Toma din Aquino* caută să împace filosofia *rațională* a lui Aristotel cu credința creștină, acolo unde reflecția filosofică este pusă în dificultate el înclină balanța în favoarea credinței.

Operând compromisul între *rațiune* și *credință*, el își va atrage atât reproșurile *aristotelicienilor*, cât și pe cele ale *augustinienilor*. Dacă adepții Stagiritului îl vor acuza de „trădarea” rațiunii, ceilalți îi vor reproșa faptul de a fi „sacrificat credința” în favoarea rațiunii.

Având în vedere importanța ideilor sale pentru *democrația creștină*, în cele ce urmează, voi detalia câteva dintre acestea.

Referindu-se la *stat*, *Doctorul Angelic* apreciază că acesta este o „instituție naturală” (așa cum ar fi astăzi, spre exemplu, o *companie* sau un *club*), nu una convențională, în viziunea lui statul prezentându-se ca o „alcătuire perfectă” (*communitas perfecta*).

Explicația afirmației sale se cere căutată în înțelegerea faptului că oamenii sunt *fînțe sociale*, obligate de

⁸ După unele estimări, *Summa theologiae*, opera fundamentală a lui Toma din Aquino, a fost scrisă între 1266 și 1273.